

Секція 15. Сучасні проблеми соціальної та гуманітарної освіти. Інклюзивна освіта.

Сорочинська О. А.,

кандидат педагогічних наук,

викладач кафедри зоології,

біологічного моніторингу та охорони природи

Житомирський державний університет імені Івана Франка

м. Житомир, Україна

Іванцова А. В.,

студентка Навчально-наукового інституту педагогіки

Житомирський державний університет імені Івана Франка

м. Житомир, Україна

ДОСВІД ІНКЛЮЗИВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У КУРСІ «ВІКОВА ФІЗІОЛОГІЯ І ВАЛЕОЛОГІЯ»

Кожна дитина – особлива, але є такі люди, які сприймають слово «особлива» по-своєму, проявляючи дискримінацію до її особистості. Засмість того, щоб підкреслити унікальність здібностей такої дитини, виділяють її серед однолітків через те, що в неї наявні певні природні або набуті вади розвитку. Незалежно від стану здоров'я, наявності фізичного чи інтелектуального порушення, кожна людина має право на повноцінне життя та якісну освіту. Саме для цього був створений такий процес, як інклюзивна освіта, який допомагає дітям із певними «вадами» отримувати якісну освіту серед оточення однолітків.

Термін «інклюзія» в перекладі з англійської означає включення або приєднання. Науковці тлумачать цей термін по-різному. Так, Л. Міщик

вважає, що інклюзія – це процес збільшення ступеня участі всіх дітей у соціальному житті та різних програмах [1, с. 57]. А. Колупаєва трактує його як «об'єднану освітню систему із надання належної освіти всім дітям; повне залучення дітей із відмінними здібностями в різні аспекти загальної освіти, які є доступними для інших дітей» [3, с. 76]. Національна асамблея інвалідів України, зазначає, що інклюзія – це процес, який забезпечує повну участь усім членам суспільства в усіх сферах життєдіяльності [2, с. 306].

Враховуючи всі трактування можна сказати, що інклюзивне навчання є комплексним процесом, що забезпечує рівний доступ до якісної освіти дітям із особливими освітніми потребами, шляхом організації їхнього навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісно-орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних навчально-пізнавальних особливостей діяльності таких дітей. З цією метою потрібно створити: освітнє середовище, яке відповідає потребам і можливостям кожної дитини, незалежно від особливостей її психофізичного розвитку, навчальні програми, навчально-методичне забезпечення та підготувати кваліфікованих працівників, які будуть ставитися до дітей із «вадами», як до дітей із унікальністю, яка потребує розвитку.

Відповідно мета інклюзивного навчання – реалізувати права дітей із особливими психофізіологічними потребами на освіту за місцем проживання, соціалізувати та інтегрувати у суспільство, залучити сім'ї до участі у навчально-виховному процесі [3, с. 159]. Тому, в Україні під модель інклюзивної освіти підпадають категорії дітей із особливими потребами: діти соціально вразливих груп; з особливостями психофізичного розвитку (порушення слуху (глухі, оглухлі, зі зниженим слухом), зору (сліпі, осліплі, зі зниженим зором); інтелекту (розумово відсталі, із затримкою психічного розвитку); мовлення; опорно-рухового апарату; емоційно-вольові порушення та діти з аутизмом). З метою з'ясування стану розуміння студентами і

батьками важливості інклюзивної освіти у закладах дошкільної освіти (ЗДО) дітей із особливими психофізіологічними потребами було проведено опитування студентів ННІ педагогіки ЖДУ імені Івана Франка спеціальності 012 «Дошкільна освіта». Також нами було розроблено опитувальник із 3 блоків питань: 1. Сприйняття важливості проблеми освіти для дітей із особливими потребами; 2. Обізнаність суспільства впровадження інклюзивної освіти; 3. Проблеми впровадження інклюзивної освіти.

Дослідження показало, що обізнаність студентів і батьків щодо суті інклюзивного навчання дітей є достатньо високою. Так, більша частина опитаних (80 %) знайомі з зазначеним поняттям і лише 65 % студентів і 74 % батьків розуміють у чому полягає основне завдання інклюзивної освіти. Однак, лише 53 % студентів та 66 % батьків володіють знаннями щодо порушень розвитку дітей, які підпадають під програму інклюзивного навчання. Для 20 % студентів і 15 % батьків – ці порушення і ознаки захворювань є невідомими.

На питання "Які основні проблеми впровадження інклюзивної освіти?" 75 % студентів та 90 % батьків відповіли – непоінформованість суспільства щодо інклюзії, 60 % студентів та 80 % батьків – побоювання батьків дітей із особливими потребами щодо не сприйняття спільного навчання соціумом та батьками здорових дітей, 12 % студентів та 9 % батьків – розповсюдження уявлення та стереотипи щодо інклюзії.

Переважає більшість опитаних не впевнені у бажанні, щоб разом із їхньою дитиною і родичами навчалися діти з особливими психофізіологічними потребами (60 % опитаних студентів і 40 % – батьків). Однак, 20 % студентів і 60 % батьків переконані, що таке навчання є корисним бо сприяє формуванню гуманності дітей. Проте 80 % студентів та 95 % батьків вважають, що діти з особливим психофізіологічним рівнем розвитку повинні навчатися у спеціалізованих закладах відповідно до видів

захворювання дітей. І лише 20 % респондентів переконані, що для покращення процесу соціалізації таких дітей вони повинні навчатися у звичайних загальноосвітніх закладах, садочках; 11 % – вдома, індивідуально в залежності від форми інвалідності та через Інтернет (дистанційно).

На думку опитаних студентів і батьків основними проблемами і бар'єрами, які ускладнюють процес впровадження інклюзивної освіти в Україні є: толерантність стосунків та дискримінація дітей (60 % – студентів, 95 % – батьків); доступність і пристосування закладів освіти (ліфти, кімнати гігієни) (85 % та 95 %); рівень кадрової підготовки працівників ЗДО (80 %, 90 %). Найменш ваговою є проблема нестичі методичних матеріалів (по 20% опитаних) (рис. 1.). Отже, анкетування щодо суті і проблем впровадження інклюзивної освіти засвідчило, що значна частина студентів і батьків не повною мірою обізнані і частково мають уявлення про її переваги для дітей із особливими потребами.

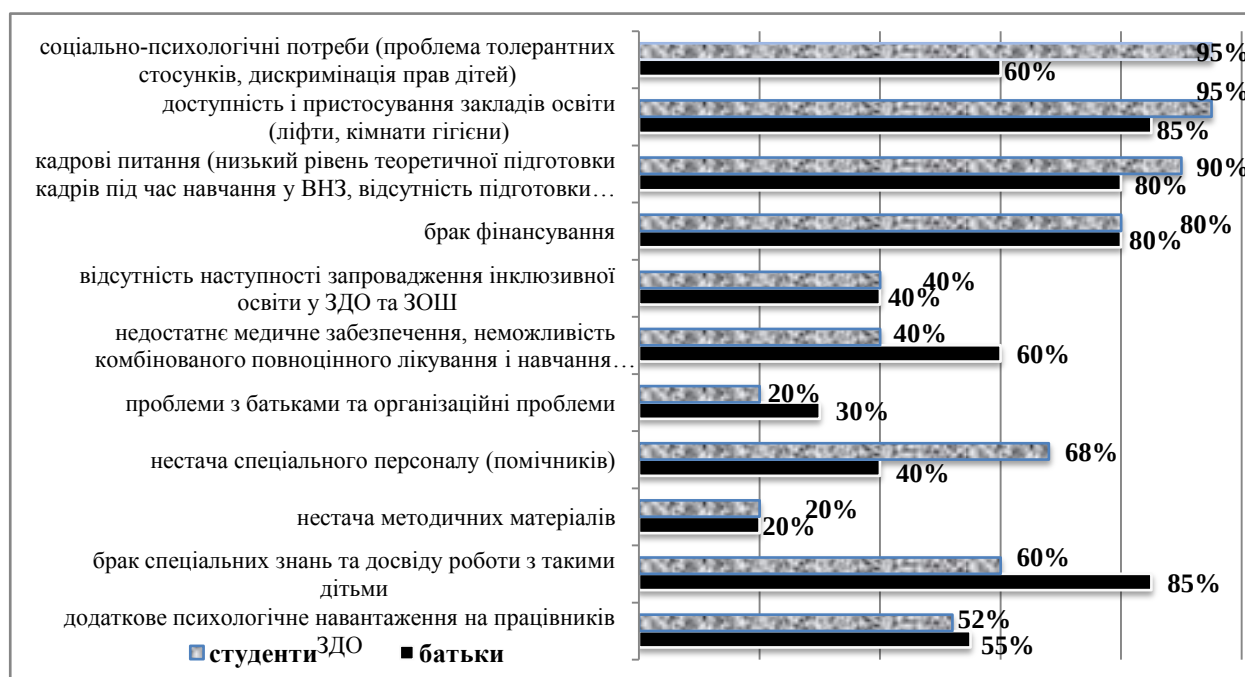

Рис. 1. Основні бар'єри, які ускладнюють процес впровадження інклюзивної освіти в Україні.

Покращення підготовки студентів до інклюзивної освіти дітей із особливими потребами частково відбувається під час вивчення курсу «Вікова

фізіологія і валеологія». Зазначений курс розрахований на 9 кредитів обсягом 270 годин, з яких 34 год. лекції, 58 год. лабораторні заняття, 178 год. самостійно-індивідуально робота студентів. Навчальним курсом передбачено ознайомлення студентів із темами: «Сучасний стан здоров'я дітей дошкільного віку України», «Методи комплексної оцінки стану здоров'я дітей. Розподіл дітей за групами здоров'я», «Методи оцінки рівня фізичного розвитку дошкільника», «Фізіологічні особливості дітей із порушенням системи органів руху», «Нервово-психічні розлади дошкільників та їх особливості», «Фізіолого-анатомічні особливості аналізаторів дітей дошкільного віку», «Валеологічні основи навчально-виховного процесу в ЗДО», «Повітряно-тепловий режим розвивального осередку садочка», «Режим дня дітей дошкільного віку з особливими психофізіологічними потребами розвитку», «Особливості адаптації дитини з особливими потребами до умов дошкільного закладу», «Соціалізація дітей із особливими потребами засобами здоров'язберігаючих технологій до умов ЗДО».

Отже, у ході впровадження інклюзивної освіти особливу увагу слід приділити не тільки підготовці українського суспільства до толерантного сприйняття дітей із обмеженнями можливостями; взаємодії з такими дітьми та їхнім найближчим оточенням, але і належної теоретико-методичної підготовки майбутніх педагогів ЗДО до подальшої роботи з такими дітьми.

Література:

1. Міщик Л. Інклюзивна освіта як умова соціалізації дітей-інвалідів у процесі навчання [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Znpkhist/2012_5/12mliupn.pdf. – Назва з екрана.
2. Національна Асамблея Інвалідів України. Програма: «Через освіту до соціальної інтеграції» [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <http://naiu.org.ua> – Назва з екрана.
3. Основи інклюзивної освіти: навч.-метод. посіб. / А. А. Колупасва, О. М. Таранченко, І. О. Білозерська та ін. ; за заг. ред. А. А. Колупасвої. – К. : А.С.К., 2012. – 308 с.